

Ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-044-и назди Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни»

ТАҚРИЗИ

муқаризи расмӣ ба диссертатсияи Файзуллоева Мукаррама Маҳмудҷоновна дар мавзӯи «Технологияҳои муосири тадриси фанни химия бо дарназардошти муносибати босалоҳият ба таълим», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02. – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (химия)

Имрӯзо таҳсилот дар ҳама зинаҳои бояд дастрас бошад, ки ин тақмили низоми маорифи кишварро тақозо мекунад. Табиист, ки зери тақмили низоми маориф мо раванди баланд бардоштани сифати таълимиро дар назар дорем. Таълими босифат бояд ҳам дар зинаи таҳсилоти томактабӣ ва ҳам мактабӣ таъмин карда шавад. Сифати таҳсилот бешак кафили муфатфақияти хатмкунанда буда, минбаъд боиси рақобатпазирии ӯ дар бозори меҳнат ва соҳиб гаштанаш ба салоҳиятҳои барои фаъолияти ҳаётиаш муҳим мегардад. Малакаҳои дар мактаб ташаккулёфта метавонад барои таълими минбаъда дар донишқадаву донишгоҳҳо зарур гарданд.

Таҳлили низоми анъанавии таҳсилот гувоҳи он аст, ки хонандагон дар мактаб танҳо дониш ва таҷрибаи ҳаёти ба даст меоранд. Оё дар чунин вазъият дар хонанда ташаккул додани донишҳои мустақамро, ки метавонанд тӯли тамоми ҳаёти ӯ зарур гарданд, мумкин аст? Масъалаи мазкур аз бӯҳрони низоми донишӣ-равшаннамоӣ дар таҳсилоти муосири кишвар гувоҳӣ медиҳад, ки аз якҷанд омил вобастааст. Яке аз омилҳои асосӣ дигаргуншавии ҳуди ҳорикаи дониш мебошад. Дар баробари ин таносуби онро бо таҷрибаи иҷтимоӣ низ дида баромадан зарур аст. Дар ин ҳолат мо муҳимии гирифтани иттилоотро дар назар дорем. Инсон тӯли тамоми ҳаёти худ ба иттилоот ниёз дорад. Он дар тамоми соҳаҳои фаъолияти ҳаёти, аз он ҷумла дар истеҳсолот ва ҳаёти ҳаррӯза ба ӯ зарур аст. Сабаби ин дар суръати навгониҳо дар илм ва истеҳсолот мебошад. Гуфтаҳои боло зарурияти дигаргун намудани низоми таҳсилотро ба миён мегузоранд. Муносибати анъанавӣ, ки таи солҳои зиёд арзи вучӯд дорад, ба гирифтани ҳаҷми ҳарчӣ бештари дониш аз ҷониби кӯдак дар мактаб равона гардидааст. Имрӯзо талабот ба хатмкунандаи муассисаи таҳсилоти умумӣ дигар аст ва дараҷаи маълумотнокиро аз рӯи ҳаҷми дониши хонанда муайян кардан ғайримкон аст. Воқеияти имрӯза чунон аст, ки таҳсилотро мебояд ба дархости

иқтисодиёт ва талаботи ҷомеа ҷавобгӯ бошад. Суръати инкишофи ҷомеаи муосир ба низоми таҳсилоти тасири муайян меравонад. Бо дарназардошти ин гуфтан мумкин аст, ки мақсади таҳсилоти муосир дар муассисаи таълимӣ – ин омода намудани шахсияти хонанда ба ҳаёт дар ҷомеаи тағйирпазир аст. Дар раванди оmodасозӣ дар хонанда бояд чунин сифатҳои муҳим аз қабili созандагӣ, фаъолӣ ва мутаҳарик буданро тақвият дод. Сифатҳои мазкур дар ӯ барои фаъолияти минбаъдаи касбияш зарур хоҳанд шуд. Муассисаи таълимии муосир бояд дар хонандагон универсиализми касбиро ташаккул диҳад, ки ба ӯ имконият медиҳад тули ҳаёти хеш воситаҳо ва соҳаҳои фаъолияти худро иваз анмояд. Дар раванди ташаккули универсиализми касбӣ гузариши амсилаи анъанавии таҳсилот ба муносибати босалоҳият имконпазир мегардад.

Мувофиқан, донишу маҳорат ва малакаҳо бояд ҳамчун воҳидҳои маданият баррасӣ гарданд. Аз воҳидҳои маданият онҳо бояд ба воҳидҳои иқтисоди бозаргонӣ, ба ҷамъият нигаронидашуда мубаддал гарданд. Ворид намудани муносибати босалоҳият ба низоми таҳсилоти муассисаи таҳсилоти умумӣ ба хонандагон имконият медиҳад, то мустақилона амал намуданро дар вазъиятҳои номуайян ва ҳалли масъалаҳои муҳим омӯзанд. Табиист, ки тамоми дигаргуниҳои дар иқтисодиёти ҷаҳонӣ баамалоянда дар низоми таҳсилот низ инъикос мегарданд. Ин зарурияти таҷдиди назар намудани мазмуни таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти умумиро ба миён меорад.

Мақсади татбиқи муносибати босалоҳият дар раванди таълими фанни химия дар хонандагон ташаккул додани системаи салоҳиятҳои дар соҳаи додашудаи таълимӣ аст.

Дар нисбати фанни химия салоҳияти фаннӣ донишу маҳорат ва малакаҳои зеринро дар бар мегирад:

1. Фаҳмиш дар бораи химия ҳамчун ҷузъи таркибии тасвири табиӣ-илмӣ олам, ҳамчун илми меҳварӣ оид ба табиат, ки бо дигар фанҳои табиӣ алоқамандии зич дорад;
2. Фаҳмиш дар бораи он, ки олами ихотакарда аз маводе таркиб ёфтааст, ки сохтори муайян дошта, қобили ба ҳамдигар табдилёбӣ доранд; миёни сохтор, хусусиятҳо ва истифодаи маводҳои мазкур алоқамандии муайян вучӯд дорад;
3. Тафаккури химиявӣ, маҳорати таҳлил намудани ҳодисаҳои олами ихотакарда тавассути истолоҳоти химиявӣ, қобилият бо забони химиявӣ ҳарф задан ва андешаронӣ намудан;

4. Дарки нақши химия дар ҳаёти рӯзмарра ва нақши амалии химия дар ҳаёти ҷомеа ва инчунин дар ҳалли муаммоҳои глобалии башар: озукаворӣ, нерӯӣ (энергетикӣ), экологӣ ва амсоли ин.
5. Малакаҳои амалии муомила бо маводҳо, ашёҳо ва равандҳои химиявӣ дар ҳаёти ҳаррӯза ва ҳамчунин маҳорати идора кардани равандҳои химиявӣ.

Новобаста аз он, ки бисёре аз олимони масъалаҳои ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагонро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додаанд, баъзе ҷанбаҳои масъалаи мазкур ҳанӯз ҳам кам омӯхта шудаанд, аз ҷумла:

- махсусияти ба вучуд омадани фаъолияти таҳқиқотии хонандагон дар шароити таҷдиди мазмуни таҳсилот дақиқ нагардидааст;
- сохтори таркибии салоҳияти мазкур муайян карда нашудааст;
- системаи корҳои педагогҳо дар самти ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабӣ коркард нашудааст.

Бо дарназардошти мубрамият ва дараҷаи омӯзиши илмӣ масъалаи ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагонро мо гуфта метавонем, ки аини замон чунин ихтилофоти назар мавҷуданд:

- миёни махсусиятҳои фаъолияти таҳқиқотии хонандагон ва ба қадри кофӣ коркард нашудани ҷанбаҳои назариявии ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабӣ зимни дарсҳои химия дар шароити таҷдиди мазмуни таҳсилот;
- миёни талаботи хонандагон ба фаъолияти таҳқиқотӣ ва омода набудани педагогҳо ҷиҳати амалӣ намудани он.

Ихтилофоти муайянгардида имкон доданд проблемаи таҳқиқот тасвират гардад:

- бо кадом роҳҳо метавон салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабиро зимни дарсҳои химия дар шароити таълим аз рӯи барномаҳои нав ташаккул дод; кадом роҳҳои бештар гардонидани теъдоди хонандагони синни миёнаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ҷиҳати татбиқи машғулиятҳои амалӣ дар соҳаи химия бо дарназардошти муносибати босалоҳият ба таълим мавҷуданд.

Таҳлили стандарти давлатӣ, барномаи таълим, китоби дарсӣ, адабиёти илмӣ ва илмию методӣ аз ҷанби химия моро ба хулосае оварданд, ки ташаккули салоҳияти таҳқиқотӣ дар хонандагон зимни машғулиятҳои амалӣ ниҳоят муҳим аст. Аҳамияти дарсҳои амалиро дар тадриси ҷанби химия сарфи назар кардан нодуруст аст. Дар раванди иҷрои машғулиятҳои амалӣ хонанда ба таҳқиқот машғул мегардад, ки ин боиси ташаккулёбии салоҳиятҳои таҳқиқотии ӯ мегардад. Хонандае, ки метавонад таҳқиқот гузаронад, ва ба саволҳо пайдошуда мустақилона ҷавоб ёбад, фардо

хатмкунандаи муваффақ ва рақобатпазир мегардад. Бо дарназардошти андешаҳои мазкур мебояд қисмати амалии дарсро таҳким бахшем, аммо муносибати мукаммали ташаккули салоҳияти химиявӣ ва таҳқиқотӣ дар хонанда мавҷуд нест. Ба андешаи мо салоҳияти химиявиро тавассути ташкил намудани таҳқиқот, яъне озмоишҳо, таҷрибаҳо дар раванди дарс ташаккул додан имконпазир аст.

Дар хонандае, ки дар дарс ба гузаронидани таҷрибаи химияӣ машғул мегардад, салоҳияти таҳқиқотӣ ташаккул меёбад. Далелҳои ихтилофноки мазкур моро ба ҷустуҷӯи методикаҳои таълим, ки ба ташаккули салоҳиятҳои химиявӣ ва таҳқиқотии хонандагон равона гардидаанд, водор сохтанд. Низом ё методикаи самарабахши таълим бояд бо дарназардошти ҳадафҳои таълим ва инчунин мундариҷаи фанни омӯхташаванда коркард гардад. Ба муаллим зарур аст, раванди ташаккули салоҳиятҳои химиявӣ ва таҳқиқотиро назорат намояд.

Дар ибтидои диссертатсия муқаддима ва тавсифи умумии таҳқиқот зикр ёфтааст, ки онҳо ба мубрамаи ва зарурати баргузори таҳқиқот, дараҷаи азхудшудаи мавзӯ, заминаҳои назариявӣ методологӣ, ҳадаф, объект, мавзӯ, масъалаҳо, соҳа, марҳилаҳо, пойгоҳҳои иттилоотӣ ва озмоишӣ, эътимоднокии натиҷаҳо, навгониҳои илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалӣ, нуктаҳои ҷимояшаванда, саҳми шахсӣ, таъйиди диссертатсия, интишорот, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия бахшида шудаанд.

Боби якуми диссертатсия аз се зерфасл иборат буда, ба таҳлилу адабиёти илмӣ бахшида шудааст, маводҳои омӯхташаванда бошанд, асоси заминаи назариявӣ-методологӣ таҳқиқотро ташкил намуданд.

Дар зерфасли аввал «Мушкилоти муайнсозии мундариҷаи муносибати босалоҳият ба таълим» зимни таҳлили адабиёти педагогӣ аз рӯи проблемаи таҳқиқот муайян гашт, ки аксари муаллифон тағйирёбии вазифаҳои таҳсилотро дар ҷомеаи муосир махсус қайд мекунанд, ки ин зарурияти гузаришро аз низоми донишмехварӣ ба низоми ба босалоҳият нигаронидашуда ба миён меорад.

Дар мавриди муносибати босалоҳият ба таълим андешаҳои гуногун мавҷуданд. Вале аксари муаллифон бар он андешаанд, ки муносибати босалоҳият – ин маҷмӯи принципҳои умумии муайян намудани ҳадафҳои таҳсилот, интиҳоби мундариҷаи таҳсилот, ташкили раванди таълим ва арзёбии натиҷаҳои он мебошад (Аргунов М.В., Габриелян О.С., Краснова М.М., Шалашова В.Г., А.В. Хуторский).

Зимни муносибати босалоҳият ба таълим истилоҳҳои «салоҳият» ва «босалоҳият» дар назар аст. Истилоҳҳои мазкур аз ҷониби муҳаққиқон ба таври гуногун тавсиф дода мешаванд. Бархе аз муҳаққиқон мафҳумҳои

мазкурро фарқ намекунанд ва онҳоро ҳамчун муродиф истифода мебаранд, дар сурате, ки муаллифони дигар фарқияти принципиалии мафҳумҳои мазкурро кайд кардаанд (Аргунов М.В., Шалашова В.Г., А.В. Хуторский).

Оид ба масъалаи мазкур мо мавқеи А.В. Хуторскойро ҷонибдорӣ мекунем. Ба андешаи ӯ салоҳият маҷмӯи сифатҳои ба ҳам алоқаманди шахс (донишҳо, маҳоратҳо, малакаҳо, воситаҳои фаъолият)-ро фаро мегирад, ки дар нисбати доираи муайяни ашёҳо ва равандҳо татбиқ гардида, барои иҷрои фаъолияти маҳсулноку босифат нисбати онҳо муҳим аст, босалоҳият бошад – ин соҳиб гаштани инсон ба салоҳиятҳои мувофиқ мебошад, ки муносибати шахсии ӯро ба он ва ба предмети фаъолият фаро мегирад.

Тавсифи намудҳои гуногуни салоҳият ва алоқамандии онҳо ба фанни мактабии химия дар кори О.С. Габриелян ва В.Г. Краснова барасӣ гардидаанд.

Ба андешаи мо, салоҳият дар соҳаи фанни мактабии химия – ин маҷмӯи донишҳо, маҳоратҳо, малакаҳо ва воситаҳои фаъолият мебошад, ки дар нисбати предмети додашуда татбиқ гардида, барои иҷрои босифат ва маҳсулноки он муҳим аст.

Боби дуюми диссертатсия «Ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синфҳои болоии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ» тавсифи амсилаи ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон дар мисоли фанни химия, натиҷаҳои давраҳои муқарраркунанда ва ташаккулдиҳандаи озмоиш баррасӣ мегарданд.

Зерфасли авали боби дуюми диссертатсия «Татбиқи амсилаи ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон дар дарсҳои химия» ба тавсифи амсилаи коркарднамудайи мо бахшида шудааст, ки мавҷудияти чор ҷузъи зеринро пешбинӣ мекунад: маҷмӯи муайян ва дараҷаи салоҳиятҳои зехнӣ, ки доир ба озмоиши дар пешистода (*зеҳнӣ*), техникаи гузаронидани корҳои лабораторӣ (*озмоишӣ*), методикаи иҷрои онҳо (*иртиботӣ*) ва санҷишшу арзёбии фаъолияти худ ва фаъолияти ҳамсабақон (*санҷишӣ арзёбикунанда*).

Зерфасли дуюми боби дуввум «Ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон дар дарсҳои химия дар давраи озмоиши муқарраркунанда» ба раванди гузаронидани озмоиши муқарраркунанда ва таҳлили натиҷаҳои аз он бадастомада бахшида шудааст.

Барои муайян намудани он, ки то кадом андоза дар дарсҳои химия салоҳиятҳои таҳқиқотии хонандагон ташаккул ёфтаанд, мо миёни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанбе пурсишнома гузаронидем. Дар пурсиш 500 нафар хонандагон ширкат намуданд.

Ҳадафи асосии таҳқиқоти диссертатсионии Файзуллоева Мукаррама

Маҳмудҷоновна – дар чорчӯбаи «Барномаи рушди илмҳои табиӣ, риёзӣ ва техникӣ барои солҳои 2010-2020» ва Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ» таҳия ва иҷро гардидааст.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот:

1. таркиби сохторӣ-ҷузъии салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабӣ зимни дарсҳои химия дар шароити таҷдиди мундариҷаи таҳсилот ҳамчун маҷмӯи ташкилдихандаҳои фардӣ, маърифатӣ ва ғайрияти муқаррар карда шуд, ки онҳо ба гурӯҳҳои салоҳиятҳои ба шахс, ғайрияти ва маърифатнамоӣ нигаронидашуда шудаанд.
2. роҳҳои ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабӣ дар дарсҳои химия дар шароити таҷдиди мундариҷаи таҳсилот ошкор гардиданд:
 - давра ба давра татбиқ намудани омӯзиш (ташаккули салоҳиятҳои барои шахс муҳим ва намоиш додани натиҷаҳои кори таҳқиқотии хонандагон; ташаккули муносибати рефлексивӣ (арзёбикунанда) ба кори худ ва натиҷаҳои он; намоиши (натиҷаҳои амалияи таҳқиқотии хеш);
 - шаклҳои заминавии ташкили ғайрияти таҳқиқотӣ дар ҳар як давраи кор (иттиҳодияҳои эҷодии хонандагон, гурӯҳҳои проблемавӣ-эҷодӣ, конференсияҳои илмӣ-амалӣ).

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар дақиқгардонии мазмуни мафҳуми «салоҳияти таҳқиқотӣ», коркарди амсилаи ташаккули салоҳиятҳои таҳқиқотии хонандагони синни миёнаи мактабӣ дар дарсҳои химия дар шароити таҷдиди мундариҷаи таҳсилот ифода меёбад.

Интишори натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқотӣ дар 13 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 5-тояшро мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон банаҳррасида ва 8-тои боқимондашро мақолаҳои дар дигар нашрияҳо бачопрасида, аз ҷумла маводҳои конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ ташкил додаанд.

Раванди санҷиш ва татбиқи натиҷаҳои мавзӯи таҳқиқот амалан дар тамоми марҳилаҳои таҳқиқот (солҳои 2017-2020) гузаронида шудааст. Натиҷаҳои асосии таҳқиқотӣ дар шакли маърузаҳои илмӣ дар семинарҳои кафедраҳои «Ташкили мазмун, методҳо ва воситаҳои омӯзиш дар раванди таълими фанҳои табию риёзӣ» (Душанбе, 2011), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявии таҳти унвони «Ташаккули ғайрияти маърифатии хонандагону донишҷуён ҳангоми омӯзишӣ фанҳои табиӣ – риёзӣ дар мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олӣ» (Душанбе, 2012), Конференсияи

байналмиллалии илмӣ-методӣ таҳти унвони «Мақоми педагогикаи халқӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ» (Душанбе 2013), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Экология ва масъалаҳои таълиму тарбия» (Душанбе, «Ирфон», 2014), Конференсия ҷумҳуриявии илмӣ таҳти унвони «Химия, технология ва экологияи об» (Душанбе, 2016), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Проблемаҳои татбиқи муносибати босалоҳият дар таълими фанҳои табиӣ-риёзӣ ва технологияи информатсионӣ», (Душанбе 2019), Конференсияи илмӣ-назариявӣ таҳти унвони «Мушкилоти муосири рушди илмҳои табиӣ- риёзӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (Душанбе 2019), конференсияи илмӣ-назарияви ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Нақши ҳунарҳои мардуми ва рушд ва пойдории фарҳанги миллӣ» (Душанбе 2019), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Муносибати навин ба тақмили мазмуни таҳсилоти томактабӣ дар шароити муосир» (Душанбе 2019), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Масъалаҳои тамоили босалоҳиятӣ дар раванди таълими фанҳои таҳассусии синфҳои ибтидоӣ» (Душанбе 2019), Конференсияи илмӣ-методии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Муносибати босалоҳият дар таълими фанҳои табиӣ-риёзӣ» (Душанбе 2019) ба тасвиб расидаанд.

Дарҷаи татбиқ: Пойгоҳи асосии иттилоотӣ ва озмоишии таҳқиқотро 8 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанбе – литсей-интернати президентӣ барои бачаҳои болаёқати Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии №63, №44, №55, №79 гузаронида шуд. Дар озмоиш 143 нафар хонандаи синфи 11, 130 нафар хонандаи синфи 10, 126 нафар хонандаи синфи 9, 101 нафар хонандаи синфи 8 иштирок намуданд. Дар ЛИП, МТУ-и № 55. 44, 63, 79, ш. Душанбе, хонандагони синфи 11 и дар гурӯҳҳои паралелӣ таҳсилкунанда (ҳамагӣ 143 нафар) ба озмоиш фаро гирифта шуданд.

Саҳми шахсии доктараб дар омӯзиш, таҳлил ва баррасии адабиёти марбути мавзӯи таҳқиқотӣ, коркарду раёфт ба ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии дар дарсҳои химия дар шароити таҷдиди мундариҷаи таҳсилот, коркард ва таҳлили маводи бадастомада ифода меёбад.

Автореферати диссертатсия пурра моҳият ва муҳтавои диссертатсияро ифода намуда, бобу фаслҳои он тибқи муқарароти расмие, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестасионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шудааст, мурағаб гардидааст.

Дар диссертатсия баробари муваффақиятҳо баъзе норасоӣҳо ба мушоҳида мерасад, ки ислоҳи онҳо дар оянда ба манфиати рисолаи диссертатсионии мазкур хоҳад шуд:

1. Унвонҷӯ ба корҳои илмӣ-таҳқиқотии олимони ватанӣ таваҷҷуҳи кам зоҳир намудааст дар муқаддима (Сатҳи омӯзиш ва коркарди мавзӯи таҳқиқот) номгуи олимони ватаниро овардааст аммо дар рӯйхати адабиёти истифодашуда ягон интишорот, асарҳои олимони ватани, ки дар самти методикаи таълим корҳои намоён анҷом додаанд нишон дода нашудааст.
2. Таҳқиқоти муаллиф танҳо муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанберо фаро мегирад, агар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии дигар шаҳро ноҳияҳо гузаронида мешуд, ин боз арзиши назариявӣ амалии рисолаҳо қавитар мегардонид.
3. Унвонҷӯ таҳлилҳои хеле хубе дар самти технологияи муосири тадриси фанни химия оид ба муносибати босалоҳият ба таълим кардааст. Хуб мешуд қадвалҳои 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ва ғайри, ки таҳлилҳои муассисаҳо оварда шудааст, аз технологияи нав истифода мебард натиҷаҳо ба воситаи диаграммаҳо инъикос мекард. Ҳол он ки асри 21 асри илму техника ба ҳисоб меравад.
4. Дар диссертатсия нуқсонҳои услубӣ имлоӣ ва техникӣ ба мушоҳида мерасанд.

Эродҳои зикршуда ҷузъӣ ва ислоҳпазир буда, ба арзиши илмӣ-назариявӣ ва амалии рисола таъсири манфӣ намерасонанд.

Хулоса, муаллифи диссертатсия Файзуллоева Мукаррама Маҳмудҷоновна ҳадафу вазифаҳои дар наздаш гузошташударо баррасӣ намуда, дар ошкор сохтани воситаҳои фарогирии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ба машғулиятҳои амалӣ аз фанни химия бо дарназардошти муносибати босалоҳият ба таълим.

Ҳадафи асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз раванди таълим, ки ба омӯзиши фанни химия дар муассисаи таҳсилоти умумӣ равона гардидааст, ки онҳоро дар амалигардонии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» (солҳои 2020-2040) босамар истифода бурдан мумкин аст.

Натиҷаҳои илмӣ таҳқиқоти мазкур муҳтавои асосии соҳаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба мазмуни бандҳои шиносномаи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (химия) пурра мувофиқ буда, бо назардошти хусусиятҳои соҳавӣ илмҳои педагогика, методикаи таълим дар шароити муосири омодаسازی мутахассисони босалоҳият дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва болобарии самаранокӣ идоракунии муассисаҳои таълимӣ меорад, бахшида шудааст.

Дар матни диссертатсия маводи муаллифони дигар ва ҳиссаи ҳаммуаллифони танҳо тавассути истинодоварӣ истифода гардидааст. Дар

диссертатсия ягон маълумоти сирри давлатидошта ё иттилооте, ки паҳнкунии он тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст, мавриди истифода қарор нагирифтааст. Автореферат ва натиҷаҳои илмӣ бо эътимоди кофӣ муҳтавои таҳқиқоти гузаронидашуда ва дарунмояи асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Ҳамин тариқ, мувофиқати диссертатсия ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвонҳои илмӣ»-и Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Дар маҷмӯъ, метавон иброз намуд, ки диссертатсияи Файзуллоева Мукаррама Маҳмудҷоновна дар мавзӯи «Технологияҳои муосири тадриси фанни химия бо дарназардошти муносибати босалоҳият ба таълим» ба бандҳои 10-12, 14 ва 16-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвонҳои илмӣ (дотсент, профессор), ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми ноябри соли 2016, таҳти №505 ба тасвиб расидааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он Файзуллоева Мукаррама Маҳмудҷоновна сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – назария ва методикаи омӯзишу парвариш (химия) мебошад.

Тақриз аз рӯи натиҷаҳои муҳокимаи диссертатсия дар семинари илмии кафедраи методикаи таълими фанҳои табиатшиносии Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» аз 28-уми августи соли 2021, протоколи №1 омода гардида тасдиқ гардидааст.

Тақриздиханда:

доктори илмҳои педагогӣ, профессори
кафедраи методикаи таълими фанҳои
табиатшиносии Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав

Холназаров С.

Суроға: 735140, ш. Бохтар, к. Айни, 67
Тел: 917-06-02-08.

Имзои Холназаров С-ро тасдиқ мекунам
Сардори шуъбаи кадрҳои ДДБ ба номи
Носири Хусрав

Шукурзод Ҷ.А.